

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 708/2013-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. decembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. K. R., K., a J. D., K., zastúpených H., v. o. s., P., konajúca prostredníctvom spoločníka a advokáta JUDr. V. N., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Košice I č. k. 10 C 2/2010-137 zo 14. septembra 2011 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 1 Co 364/2011-184 z 23. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. K. R. a J. D. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. júla 2013 doručená sťažnosť Mgr. K. R., K., a J. D., K. (ďalej spolu len „sťažovatelia“), zastúpených H., v. o. s., P., konajúca prostredníctvom spoločníka a advokáta JUDr. V. N., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C 2/2010-137 zo 14. septembra 2011 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Co 364/2011-184 z 23. apríla 2013 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že «Okresný súd Košice I dňa 14. 9. 2011 vydal rozsudok č. 10 C/2/2010-137, ktorým zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali, aby súd určil, že vlastníkom sporných parciel č. 1086 a 1090 zapísaných na LV č... je Slovenská republika v správe SPF, alebo alternatívne, aby nahradil prejav vôle žalovaných uzatvoriť so žalobcami kúpne zmluvy. Prvostupňový aj odvolací súd žalobu zamietli z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu v zmysle § 80c O. s. p. Podľa názoru odvolacieho súdu určovacím nárokom možno uplatniť pozitívne alebo negatívne určenie či to právny vzťah alebo právo je alebo nie je, pričom v takomto prípade zaťažuje dôkazné bremeno žalobcu. Podľa názoru oboch súdov ani v prípade vyhovenia ich nároku a určením vlastníckeho práva v prospech SR sa totiž ich právne postavenie vo vzťahu k predmetným nehnuteľnostiam nedostane do výhodnejšej pozície. Odvolací súd sa zaoberal otázkou, či SPF neporušil zákon prevodom pozemkov na reštituentky... Dospel k záveru, že rozhodnutie SPF o nakladaní so spornými pozemkami je treba považovať ako konanie vlastníka realizované v rámci jeho zákonom vymedzených kompetencií. Aj v prípade vyhovenia žalobe by SPF nemal povinnosť im tieto pozemky odpredať.

Sťažovatelia si svoje právo neuplatnili z dôvodu, že chcú profitovať na majetku iných, ale preto, lebo predmetné parcely oni a ich právni predchodcovia užívali nepretržite od roku 1960, tieto parcely zveľadili a premenili z neobrobenej pôdy na záhrady s ovocnými stromami a len vinou postupu štátnych orgánov sa nemohli domôcť vlastníckeho práva k týmto pozemkom, keď tieto boli protiprávne v rámci delimitácie odstúpené na SPF, pričom samotné domy a zastavané plochy zostali súčasťou majetku v K., š. p. Krajský súd Košice ako odvolací súd sa pri svojom rozhodovaní zaoberal len otázkou naliehavého právneho záujmu. Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach boli porušené oba tieto ústavné práva, keď súd nezohľadnil všetky okolnosti tohto prípadu. Sťažovatelia sa nie vlastnou vinou dostali do pozície, že svoj nárok na pridomové záhrady nemôžu uplatniť iným

spôsobom ako žalobou proti súčasným vlastníkom o určenie vlastníckeho práva. Sťažovatelia nemali možnosť ovplyvniť postup K., š. p. a následne SPF a svojho ústavou garantovaného nároku na ochranu vlastníckeho práva sa môžu domôcť jedine takýmto spôsobom. V každom prípade je Ústava SR prameňom práva s najvyšším stupňom právnej záväznosti a rozhodnutím súdu bolo porušené ústavou zaručená rovnosť vlastníckeho práva a právo na súdnu ochranu. Súd bezdôvodne znevýhodnil vlastnícke právo sťažovateľov oproti vlastníckemu právu žalovaných a svojim rozhodnutím im de facto odňal právo na súdnu ochranu.

Ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už vyslovil, že všeobecný súd je povinný interpretovať a aplikovať ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), prípadne iných všeobecne záväzných právnych predpisov alebo s vecou súvisiacich právnych aktov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, či práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť uvedené práva bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že v občianskom súdnom konaní je povinný poskytnúť materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP) (III. ÚS 260/07, obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04).

Podľa § 1 O. s. p. súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Podľa § 153 ods. 1 O. s. p. v občianskom súdnom konaní súd rozhoduje na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti. Rozhodnutiu súdu vo veci samej musí teda predchádzať činnosť súdu zameraná na spoľahlivé zistenie skutkového stavu, t. j. dokazovanie zodpovedajúce garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle čl. VI. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to najmä garanciam obsiahnutým v princípe rovnosti zbraní ako jedného zo základných definičných prvkov práva na spravodlivé súdne konanie. Sťažovatelia majú za to, že Okresný súd Košice I ani Krajský súd Košice sa však touto zásadou nespravovali a v dôsledku toho bolo porušené základné právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie.

Každé odôvodnenie rozsudku súdu musí obsahovať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozhodnutia, súd sa musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť dostatočne vysvetlený s poukazom na skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním a na právne závery, ktoré prijal. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je predovšetkým preukázať jeho správnosť. Povinnosť súdu riadne odôvodňovať rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia. Porušením tohto práva účastníka a povinnosti súdu sa účastníkovi konania odníma možnosť náležite argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia opravných prostriedkov. Okresný súd Košice I ani Krajský súd Košice sa však týmito zásadami pri písomnom vyhotovení rozsudkov neriadili a svoje rozhodnutie dostatočným spôsobom tak ako to vyžaduje ust. § 157 ods. 2 O. s. p. nezdôvodnili. Sťažovatelia súhlasia s tým, že čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ktorý zaväzuje súd odôvodniť svoje rozhodnutie, nestanovuje, aby na každý argument strany bola podaná podrobná odpoveď. Túto otázku je potrebné posudzovať so zreteľom na všetky okolnosti daného prípadu a je teda nevyhnutné, aby spravodlivé súdne rozhodnutie reagovalo na podstatné a relevantné argumenty účastníka konania a aby mu dalo jasnú a zreteľnú odpoveď na riešenie konkrétneho právneho problému. V tomto smere je však rozhodnutie Okresného súdu Košice I ako i rozhodnutie Krajského súdu Košice rozporuplné a arbitrárne, nakoľko nereaguje relevantným a dostatočným spôsobom na právnu argumentáciu sťažovateľov, že v prípade vyhovenia žalobného návrhu sa ich právne postavenie zmení podstatným spôsobom.».

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Rozsudkom Okresného súdu Košice I č. k. 10 C/2/2010-137 a rozsudkom Krajského súdu Košice, č. k. 1 Co/364/2011-184 bolo porušené základné právo sťažovateľov vlastníť majetok zaručené čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, právo na súdnu a inú právnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Rozsudok Okresného súdu Košice I č. k. 10 C/2/2010-137 a rozsudok Krajského súdu Košice, č. k. 1 Co/364/2011-184 sa zrušujú a vec vracia na ďalšie konanie.

Sťažovatelia majú právo na náhradu trov konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd nezakladá

automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základného práva alebo slobody môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02).

Podľa § 201 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia mali v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinný opravný prostriedok na dosiahnutie nápravy namietaného porušenia svojich práv, ktoré boli rozsudkom okresného súdu č. k. 10 C 2/2010-137 zo 14. septembra 2011 podľa ich názoru porušené. Týmto účinným prostriedkom bolo odvolanie, ktoré sťažovatelia s prihliadnutím na zistenia ústavného súdu podali proti rozsudku prvostupňového súdu. Využitie tejto zákonnej možnosti účinnej ochrany základného práva sťažovateľov vylučuje prijatie sťažnosti ústavným súdom v časti smerujúcej proti označenému rozsudku okresného súdu, keďže ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc iba vtedy, ak by sťažovatelia nemali inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu „Ak o závažných procesných pochybeniach, ktorými sa porušujú aj niektoré zo základných práv alebo slobôd, je oprávnený a povinný rozhodnúť všeobecný súd na základe riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov upravených v príslušnom procesnom poriadku, je právomoc ústavného súdu pred ich vyčerpaním vylúčená“ (IV. ÚS 10/02).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľov v časti, ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu č. k. 10 C 2/2010-137 zo 14. septembra 2011 podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

II.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

Sťažovatelia odôvodňujú túto časť sťažnosti tým, že napadnutý rozsudok krajského súdu je podľa ich tvrdenia arbitrárny, keďže odvolací súd sa „*neriadil zásadami pri písomnom vyhotovení rozsudkov a svoje rozhodnutie dostatočným spôsobom tak ako to vyžaduje ust. § 157 ods. 2 O. s. p. nezdôvodnil*“, čím malo dôjsť k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.2.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek obvinenia proti nemu.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

Integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

Aj EŠLP vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Judikatúra EŠLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12,

§ 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Ústavný súd poukazuje na to, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01).

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní o namietanej veci aj krajský súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania sťažnosti aspoň rámcovo posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

V nadväznosti na už uvedené ústavný súd považoval za potrebné z hľadiska limitov ústavnej kontroly rozhodnutí všeobecných súdov poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou doručenou okresnému súdu 5. januára 2010 domáhali určenia, že Slovenská republika v zastúpení Slovenským pozemkovým fondom (ďalej aj „fond“) je vlastníkom sporných nehnuteľností, príp. alternatívne nahradenia prejavu vôle žalovaných (fyzických osôb v podielovom vlastníctve ktorých boli sporné nehnuteľnosti v čase podania žaloby, pozn.) uzatvoriť so sťažovateľmi kúpnu zmluvu týkajúcu sa sporných nehnuteľností. Sťažovatelia odôvodňovali svoj nárok tvrdením, že sporné nehnuteľnosti (pridomové záhrady k rodinným domom, ktorých nájomcami boli ich právni predchodcovia) boli dané do užívania ich právnym predchodcom štátnym podnikom K., š. p. (vlastník sporných pozemkov, pozn.). Sporné pozemky neskôr prešli do vlastníctva obchodnej spoločnosti K., a. s., a následne Slovenskej republiky v správe Slovenského pozemkového fondu. Vlastníctvo k sporným pozemkom (náhradné pozemky, pozn.) bolo Slovenskou republikou v zastúpení fondom prevedené v súlade s § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému

poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov na základe zmluvy o bezodplatnom prevode vlastníctva k pozemkom zo 6. decembra 2001 na fyzické osoby (reštituentky, pozn.), ktoré sporné pozemky následne predali žalovaným na základe kúpnej zmluvy z 15. apríla 2009. Podľa názoru sťažovateľov sporné pozemky „sú prídomyými záhradami v zmysle článku 4 bod 1 písmeno c) zásad na uplatňovanie niektorých ustanovení zákona NR SR číslo 180/1995 Z. z., podľa ktorého SPF môže pozemky vo vlastníctve štátu predať iným osobám z dôvodu lepšieho hospodárskeho využitia nehnuteľností iných vlastníkov, ak sa pozemky vo vlastníctve štátu nedajú účelne samostatne využiť (napríklad záhrady pri rodinných a bytových domoch).“ (citované z odvolania sťažovateľov proti napadnutému rozsudku okresného súdu, pozn.).

V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu sa okrem iného uvádza:

«Súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v rozsahu potrebnom pre meritórne rozhodnutie vo veci, vykonané dôkazy vyhodnotil v súlade s ust. § 132 O. s. p., vec správne právne posúdil a aj vecne správne vo veci rozhodol. Ani počas odvolacieho konania nevyšli najavo žiadne také nové skutočnosti, ktoré by odôvodňovali iné rozhodnutie, než ako rozhodol súd prvého stupňa. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje aj s odôvodnením napadnutého rozsudku a preto sa v súlade s ust. § 219 ods. 2 O. s. p. obmedzuje na konštatovanie správnosti týchto dôvodov a na ich doplnenie s poukazom na rozsah odvolacích námietok žalobcov k týmto dodáva: Z obsahu upravenej žaloby vyplýva, že žalobcovia sa domáhajú prioritne určovacieho nároku, ale zároveň uplatnili aj eventuálny petit v ktorom sa domáhajú nahradenia prejavu vôle žalovaných na uzavretie kúpnej zmluvy. Z uvedeného vyplýva, že povinnosťou súdu je prioritne vysporiadať sa s dôvodnosťou primárneho nároku a iba v prípade, ak dospeje k záveru, že tento neobstojí je dôvodné zaoberať sa aj eventuálnym nárokom. Vzhľadom k tomu, že primárny nárok bol uplatnený ako nárok na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti správne postupoval súd prvého stupňa, ak sa v súlade s ust. § 80 písm. c/ O. s. p. vypořádaval s otázkou, či žalobcovia preukázali naliehavý právny záujem na uplatnenom určovacom nároku. Takýmto určovacím nárokom možno uplatniť pozitívne alebo negatívne určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Žalobcu v takomto prípade zaťažuje dôkazné

bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať, že na určení právneho vzťahu alebo práva v čase rozhodovania súdu má tzv. naliehavý právny záujem. Tento bude daný spravidla v prípade, ak sa nemožno domáhať priameho plnenia resp. ak právne postavenie žalobcu by bez takéhoto určenia bolo neisté. Preukázanie existencie naliehavého právneho záujmu je procesnou otázkou a pokiaľ žalobca nepreukáže existenciu takéhoto naliehavého právneho záujmu súd žalobu zamietne bez toho, aby sa vyporiadaval s vecno-právnou dôvodnosťou nároku. Odvolací súd sa zhoduje so závermi súdu prvého stupňa v tom, že žalobcovia v konaní nepreukázali existenciu naliehavého právneho záujmu. Ani v prípade vyhovenia ich nároku a určenia vlastníckeho práva v prospech Slovenskej republiky v správe Slovenského pozemkového fondu by sa totiž ich právne postavenie vo vzťahu k predmetným nehnuteľnostiam nedostalo do výhodnejšej pozície. Podľa ust. § 34 zák. č. 330/1991 Zb. zriaďuje sa Slovenský pozemkový fond. Slovenský pozemkový fond je právnická osoba a zapisuje sa do podnikového registra. Podľa ods. 2 pozemkový fond spravuje poľnohospodárske nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu ustanovené osobitným predpisom a podiely spoločnej nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu. Pozemkový fond nakladá s pozemkami, ktorých vlastník nie je známy, okrem pozemkov, ktoré patria do lesného fondu. Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že Slovenský pozemkový fond bol zriadený zákonom ako právnická osoba, ktorej boli zverené vymedzené majetkové práva a svojím účelovým určením predstavuje účelové združenie majetku. Žalobcovia svoj určovací nárok odvodzujú z ust. § 19 ods. 1 zák. č. 180/1995 Z. z. Podľa tohto ustanovenia fond môže pozemky vo vlastníctve štátu predávať alebo zamieňať za pozemky iných vlastníkov na účely usporiadania vlastníctva k pozemkom a utvárania vhodných pozemkovo-právnych pomerov na hospodárenie na pôde v súlade so zásadami schválenými vládou; na tieto účely môže pozemky nadobúdať aj do vlastníctva štátu. Ďalej žalobcovia poukazovali na čl. 4 bod 1 písm. c) Zásad na uplatňovanie niektorých ustanovení citovaného zákona, ktorý fondu umožňuje pozemky vo vlastníctve štátu predať iným osobám z dôvodu lepšieho hospodárskeho využitia. Citované ustanovenia upravujú všeobecné oprávnenie fondu nakladáť s pozemkami vo vlastníctve štátu ako aj pri nadobúdaní pozemkov do jeho vlastníctva. V rámci tohto svojho oprávnenia fond ako samostatná právnická osoba vydáva rozhodnutia o nakladaní s pozemkami štátu. Úprava tohto jeho oprávnenia v zákone výrazom „fond môže“ zakotvuje jeho právo na základe vlastného vyhodnotenia rozhodovať

v rámci svojej právomoci. Takáto formulácia však nezakladá konkrétnu povinnosť naložiť s pozemkom takým spôsobom ako sa domáhajú žalobcovia. Pokiaľ teda Slovenský pozemkový fond vydal konkrétne rozhodnutie v rámci svojich právomocí niet právneho dôvodu pre záver o neplatnosti takéhoto rozhodnutia iba s poukazom na to, že so sporným pozemkom mohol nakladať aj inak. Žalobcovia v konaní nepreukázali skutočnosť, že Slovenský pozemkový fond nemal oprávnenie nakladať s pozemkami tak, ako to vyplýva z konkrétnych rozhodnutí o ich prevode do vlastníctva oprávnených osôb ako náhradných pozemkov a rovnako nepreukázali ani skutočnosť, aby povinnosť Slovenského pozemkového fondu previesť tieto pozemky do ich vlastníctva mala akúkoľvek prioritu vyplývajúcu z konkrétneho právneho predpisu. Za takejto situácie je teda treba považovať rozhodnutie Slovenského pozemkového fondu o nakladaní so spornými pozemkami ako konanie vlastníka realizované v rámci jeho zákonom vymedzených kompetencií. Z uvedeného je teda zrejmé, že ani prípadný úspech nároku žalobcov, podľa ktorého by sa Slovenský pozemkový fond stal opäťovne správcom vlastníctva štátu k sporným pozemkom, by tento nemal povinnosť s týmito pozemkami nakladať práve tak, ako si to nárokujú žalobcovia. S poukazom na tieto dôvody možno vyvodiť záver o tom, že žalobcovia v konaní neunesli svoje dôkazné bremeno a nepreukázali dostatok svojho naliehavého právneho záujmu.

Vecne správne a výstižné sú dôvody prvostupňového rozsudku aj ohľadne zamietavého výroku alternatívneho petitu na nahradenie prejavu vôle žalovaných uzavrieť, so žalobcami kúpnu zmluvu. Takúto povinnosť možno konkrétnej osobe uložiť iba na základe preukázania jej povinnosti uzavrieť takúto zmluvu vyplývajúcej z konkrétneho právneho predpisu, rozhodnutia príslušného orgánu alebo zo zmluvy. Žalobcovia v konaní takúto podmienku nepreukázali. Žalovaní nadobudli predmetné pozemky do vlastníctva titulom kúpy, pričom nebolo preukázané aby ich vlastnícke právo bolo zaťažené ťarchou, prípadne osobným záväzkom s predmetnými pozemkami nakladať.»

Ústavný súd s prihliadnutím na citovanú časť napadnutého rozsudku krajského súdu konštatuje, že krajský súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s odvolaním sťažovateľov, s ktorým sa nestotožnil, a preto napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny. Napadnutý rozsudok krajského súdu nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za neodôvodnený a ani za arbitrárny, t. j. taký, ktorý by bol založený na

právnych záveroch, ktoré nemajú oporu v zákone, resp. popierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Krajský súd postupoval ústavne súladným spôsobom, ak sa v prvom rade zaoberal otázkou, či prvostupňový súd správne posúdil otázku preukázania existencie naliehavého právneho záujmu, keďže v okolnostiach posudzovanej veci išlo o určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c) OSP, pričom s jeho závermi sa v plnom rozsahu stotožnil. Zároveň nad rámec napadnutého rozsudku okresného súdu krajský súd jasným a zrozumiteľným spôsobom doplnil odôvodnenie záveru, podľa ktorého sťažovatelia neunesli dôkazné bremeno týkajúce sa naliehavého právneho záujmu, a to predovšetkým s prihliadnutím na zákonom presne vymedzenú rozhodovaciu právomoc fondu, ktorá „*nezakladá konkrétnu povinnosť naložiť s pozemkom takým spôsobom ako sa domáhajú žalobcovia*“ (citované z napadnutého rozsudku krajského súdu, pozn.). Ústavne akceptovateľný a náležitým spôsobom odôvodnený je podľa názoru ústavného súdu aj právny záver krajského súdu, ktorý sa týka návrhu sťažovateľov na nahradenie prejavu vôle žalovaných uzavrieť so sťažovateľmi kúpnu zmluvu.

Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnymi názormi krajského súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto právnych názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory krajského súdu svojimi vlastnými.

Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu nevykazuje nedostatky; je jasné a zrozumiteľné. Aj preto ústavný súd argumentáciu krajského súdu obsiahnutú v odôvodnení jeho rozhodnutia považuje z ústavného hľadiska za akceptovateľnú a udržateľnú.

Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovatelia namietajú, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol v tejto časti sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II.2.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu

Sťažovatelia tiež namietajú, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo aj k porušeniu ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu požíva. Dedenie sa zaručuje.

Ústavný súd v súvislosti s preskúvaním tejto časti sťažnosti v nadväznosti na už uvedené poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a slobôd hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení uvedených práv by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy a tiež v čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. v spojení s ich porušením (IV. ÚS 326/07, IV. ÚS 278/2010).

Z uvedeného vyplýva, že porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy možno v konaní pred ústavným súdom zásadne namietat' len v spojení s namietaním porušenia základných práv, resp. ústavnoprocených princíпов podľa čl. 46 až čl. 48 ústavy. Táto právomoc ústavného súdu však nie je zároveň spojená so vznikom jeho oprávnenia a povinnosti hodnotiť právne názory všeobecných súdov, ku ktorým dospeli na základe výkladu a uplatňovania zákonov. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľov

podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak v danom prípade nemožno uvažovať ani o porušení ich základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol aj túto časť sťažnosti sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2013